

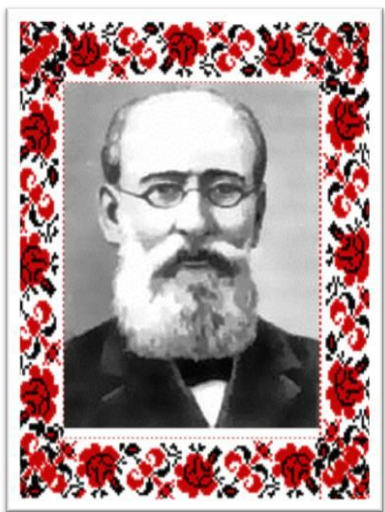
Сектор культури Теофіпольської
райдержадміністрації
Теофіпольська центральна районна
бібліотека

«Великий реаліст»

Бібліодайджест

Теофіполь
2019

**Слово Панаса Мирного –
це слово відданості
народові і Батьківщині.**

Михайло Стельмах

Панас Мирний (літературний псевдонім Панаса Яковича Рудченка) народився 13 травня 1849 року в родині бухгалтера повітового казначейства в місті Миргороді на Полтавщині. У сім'ї дотримувалися патріархальних звичаїв, вели господарство, багато працювали.

Навчався майбутній письменник у початкових школах Миргорода та Гадяча, за старанність і відмінні успіхи щороку нагороджувався «похвальними листами». Після кількох років навчання в Миргородському парафіяльному, а потім у Гадяцькому повітовому училищі (1858—1862) чотирнадцятилітній хлопець йде на роботу. Чиновницька служба Рудченка почалася 1863 року в Гадяцькому повітовому суді. Наступного року він переходить у повітове казначейство помічником бухгалтера, а згодом, після короткочасного перебування у Прилуках,

займає цю ж посаду в Миргородському казначействі. Так минули перші вісім років служби в невеликих містах Полтавщини. На цей час припадають його перші спроби літературної творчості та фольклористичної діяльності. Частину зібраних П. Рудченком фольклорних матеріалів згодом опублікував його брат Іван Білик у збірниках «Народные южнорусские сказки» (1869, 1870) та «Чумацкие народные песни» (1874). З 1871-го Панас Рудченко жив і працював у Полтаві, займаючи різні посади в місцевій казенній палаті. Його зовсім не приваблювала чиновницька кар'єра (хоч сумлінне, ретельне виконання службових обов'язків і дозволило досягти високого чину дійсного статського радника). І. П. Рудченко починає пробувати свої сили в літературі. Прикладом для нього був старший брат Іван, що вже з початку 1860-х публікував свої фольклорні матеріали в «Полтавских губернских ведомостях», друкувався в «Основі», а пізніше видав окремі збірники казок і пісень, перекладав оповідання Тургенєва, виступав у львівському журналі «Правда» з критичними статтями. Літературна праця стає справжньою втіхою і відрадою П. Рудченка. Уриваючи час від відпочинку, просиджуючи

вечори за письмовим столом, він з натхненням віддається улюбленим заняттям. Перші його твори (вірш «Україні» та оповідання «Лихий попутав»), підписані прибраним ім'ям *Панас Мирний*, з'явилися за кордоном, у львівському журналі «Правда» 1872 року. Попри те, що у 1870–1880-х письменник продовжує інтенсивно працювати, його твори, в зв'язку з цензурними переслідуваннями українського слова в Російській імперії, друкувались переважно за кордоном і в Наддніпрянській Україні, тому були майже невідомі широким колам читачів. Так, 1874 року в журналі «Правда» побачили світ нарис «Подоріжжя од Полтави до Гадячого» та оповідання «П'яниця», а 1877 в Женеві з'являється повість «Лихі люди». Ще 1875 в співавторстві з братом Іваном Біликом було закінчено роботу над романом «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» і подано до цензури, але у зв'язку з так званим Емським указом 1876 в Росії цей твір не був опублікований і теж вперше з'являється у Женеві 1880 року. Тільки в середині 1880-х твори Панаса Мирного починають друкуватися на Наддніпрянщині: на сторінках альманаху «Рада», який видавав Михайло Старицький 1883—1884, публікуються перші дві частини

роману «Повія» та два оповідання з циклу «Як ведеться, так і живеться». 1886-го в Києві виходять збірник творів письменника «Збираниця з рідного поля» та комедія «Перемудрив». Одночасно Мирний продовжує виступати і в західноукраїнських збірниках та журналах, де друкуються його твори «Лови», «Казка про Правду та Кривду», «Лимерівна», переспів «Дума про військо Ігорево».

Літературні інтереси Панаса Мирного тісно поєднувалися з його громадською діяльністю. Ще за молодих років він був зв'язаний з революційним визвольним рухом, з 1875 року брав участь у нелегальній роботі революційного гуртка «Унія», який був утворений у Полтаві; під час обшуку в нього були знайдені заборонені політичні видання.

Особливо посилюється громадська діяльність Панаса Мирного напередодні і в період першої російської революції. Він виступає з відозвами, в яких закликає до боротьби за свободу й рівноправність жінок. Співпрацює з журналом «Рідний край», який 1905 почав видаватися в Полтаві. У ряді своїх творів («До

сучасної музи», «Сон», «До братів-засланців») відгукується на революційні події.

Коли 1914 року було заборонено вшанування пам'яті Шевченка, письменник у відозві, написаній з цього приводу, висловлює глибокий протест і обурення діями російської влади. Не дивно, що 1915 поліція розшукує «політично підозрілу особу» Панаса Мирного.

Через те, що письменник, не бажаючи ускладнювати свої службові стосунки, весь час конспірувався, його особа для широких кіл читачів та й для офіційних властей була таємницею. Та річ ще й в тому, що Панас Мирний, як людина виняткової скромності, вважав, що треба дбати не за популярність своєї особи, а за працю на користь народові.

Вже після зайняття Полтави радянськими військами Панас Мирний, незважаючи на свій похилий вік, був змушений працювати у Полтавському губфінвідділі. Серед причин, які змусили письменника працевлаштуватися у похилому віці - тогочасна фінансова й економічна нестабільність та потреба утримувати родину.

Помер Панас Мирний 28 січня 1920. Похований у Полтаві.

Увічнення пам'яті

Бюст близ меморіального музею в Полтаві.

Пам'ятна плита на місці, де народився і жив Панас Мирний

Ювілейна монета НБУ «Панас Мирний» номіналом 2 гривні. Реверс

Поштова Марка "Панас Мирний"

1925 року в Полтаві 3-ю Кобищанську вулицю перейменовано на *вулицю Панаса Мирного*. Згідно з постановою уряду Української РСР в будинку, де з 1903 року жив письменник, 1940 року утворено літературно-меморіальний музей. 1951 року в Полтаві було відкрито пам'ятник письменникові. В 1999 році на його честь було викарбувано пам'ятну монету.

7 квітня 1999 з нагоди 150-ї річниці від дня народження письменника Полтавською обласною радою засновано щорічну обласну премію імені Панаса Мирного за пропозицією Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного. Премія присуджується за кращі здобутки, які утворюють гуманістичні й національні ідеали, ідеї незалежності України, духовні цінності українського народу та є вагомим внеском у національно-культурне відродження Української держави у таких номінаціях:

- література, літературознавство;
- мистецтво;
- народна творчість, народні ремесла;
- журналістика, публіцистика;
- благодійна та громадська діяльність (без вручення грошової винагороди).

Премію вручають щорічно 13 травня, у день народження Панаса Мирного.

Твори Панаса Мирного:

- *оповідання:*

- «Лихий попутав»
- автобіографічне оповідання «Ганнуся»
- цикл оповідань «Як ведеться, так і живеться»
- «Пасічник»
- «Яків Бородай»
- «Замчище»
- «Визвол»
- «Морозенко»

- *повісті :*

- «П'яниця»
- «Лихі люди»
- «Лихо давнє й сьогочасне»
- «Голодна воля»
- «За водою»

- *романи:*

- «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
- «Повія»

- *новела* «Лови»

- *п'єса* «Лимерівна»

Поетична спадщина Панаса Мирного налічує близько 300 віршів.

Список використаної літератури:

1. Грицай М.С.

Панас Мирний: Нарис життя і творчості / М.С. Грицай.- Київ: Дніпро, 1986.- 191 с.

2. Історія української літератури: У 2-х т. Т.1
Дожовтнева література.- Київ: Дніпро, 1987.- 632 с.

3. Кодлюк Я. П., Одинцова Г.С.

Сто двадцять розповідей про письменників:
Довідник для вчителя початкових класів / Я.П. Кодлюк,
Г. С. Одинцова.- Київ: Наш час, 2006.- 203 с.

4. Новий довідник: Українська мова та література.-
Київ: ТОВ «КАЗКА», 2005.- 864с.

5. Панас Мирний. Життя і творчість у фотографіях,
ілюстраціях, документах: Альбом / упорядн: Є. Є.
Радченко, О.І. Володарець.- Київ: Рад. школа, 1984.-
160 с.

6. Українські письменники. Довідник.- Київ: Велес,
2013.- 368 с.

7. Ушкалов Л.В.

Панас Мирний / Л.В. Ушкалов.- Харків: ПЕТ,
2012.- 120с.

8. Черкаський В.М.

Художній світ Панаса Мирного / В.М.
Черкаський.- Київ: Дніпро, 1989.- 351с.

Електронні ресурси:

1. [Панас Мирний — Вікіпедія](https://uk.wikipedia.org/wiki/Панас_Мирний)
https://uk.wikipedia.org/wiki/Панас_Мирний
2. Біографія Панаса Мирного - Международный культурный портал ...
md-eksperiment.org/etv_page.php?page_id=3496
3. творчість панаса мирного - Бібліотека "Літера"
[tps://ukrlitera.ru/index.php/.../141-mirnij-panas-tvori](https://ukrlitera.ru/index.php/.../141-mirnij-panas-tvori)
4. [Еволюція творчої манери Панаса Мирного | Сочинение по ...](#)
www.parta.com.ua/composition/view/1111/
5. Панас Мирний – український письменник-реаліст, зачинатель ...
edufuture.biz/index.php?...Панас_Мирний...творчий...

Склала:

Л.Л. Кравченко

**Відповідальна
за випуск:**

С.А. Рудик